

S. CAK AKKAYAN

SERİ
SERIE B

CİLT
TOME XVIII

SAYI
FASCICULE 1

1968

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
ORMAN FAKÜLTESİ
DERGİSİ

REVUE DE LA FACULTE DES SCIENCES FORESTIERES
DE L'UNIVERSITE D'ISTANBUL



«ULUSLARARASI TABİAT VE TABİAT KAYNAKLARINI KORUMA BİRLİĞİ (IUCN) EKOLOJİ KOMİSYONU'NUN ISLAK SAHALARIN KORUNMASI TEKNİK TOPLANTISI

Yazan: Prof. Dr. Savni HUŞ

Uluslararası Tabiat ve Tabiat Kaynaklarını Koruma Birliği Ekoloji Komisyonu, Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti ile birlikte 9-16 Ekim 1967 tarihleri arasında Islak Sahaların Korunması ile ilgili olmak üzere teknik bir toplantı tertip etmiş bulunmaktadır.

Teknik toplantı, 9-13 Ekim tarihleri arasında Ankara'da Devlet İstatistik Enstitüsü Konferans salonunda cereyan etmiş ve iki gün Bursa ve dolaylarında yapılan arazi gezisini müteakip 16 Ekim'de İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesinde tertiplenen kapanış oturumu ile sona ermiştir.

Toplantıya, 28 yabancı delege ile memleketimizin konu ile ilgili teşekküllerinden olmak üzere 10 Resmi Kurul temsilcileri iştirak etmiş ve teknik toplantının Ankara'daki oturumları sırasında 38 tebliğ sunularak müzakere ve münakaşası yapılmıştır. İstanbul'daki kapanış oturumunda müzakerelerden elde edilen sonuçlar, Ekoloji Komisyonu Sekreteri Sir Hugh Elliott tarafından özetlenerek delegelerin tasvibine sunulmuştur.

Toplantının Mahiyeti:

(IUCN) Uluslararası Tabiat ve Tabiat Kaynaklarını Koruma Birliği Ekoloji Komisyonunun 1966 Haziranın'da İsviçre'nin Lucerne şehrinde yaptığı Birlik Genel Kurul toplantısında 1966-1969 çalışma programının gerektirdiği seri teknik toplantılardan ilkinin Türkiye'de yapılması, Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti temsilcilerinin büyük gayreti sonunda kararlaştırılmış ve böylece Türkiye Hükümeti bu toplantıya ev sahipliğini kabul etmiştir.



Islak sahaların korunması teknik toplantısına katılan delegeler.

Toplantının Gayeleri:

Genel Gaye: Özellikle Yakın Doğu rejyonunda tabiat kaynaklarının en önemli faktörlerinden olan yaban hayatı muhiti, flora, fauna ile çevrede yaşayan insan toplulukları arasındaki münasebeti en iyi şekilde düzenlemek ve tabiat kaynaklarının muhafazasında gerekli ekolojik hesapların tesbit ve münakaşasını yapmak.

Özel Gaye: Yakın Doğu Rejyonunun sulak sahalarının korunması ve bu sahalardan faydalanmada karşılaşılabilecek olan problemlerde, ekolojik temellere dayanan bir muhafaza politikası tatbikatına ait esasların tespiti ve nihayet bugüne kadar Avrupa ve Kuzey Afrikada yapıldığı gibi turbiyer, bataklık ve diğer su altında kalan sahaların korunmasını ve amenejesini sağlayıcı bir gayesi olan MAR projesi içerisinde bahis konusu olan bu gibi sahaların ithalinin teminidir.

Toplantının sorumluluğunu IUCN'ın Ekoloji Komisyonu üzerine almış bulunmaktadır. Bununla beraber MAR projesinin bölgesel önemi bu toplantının başlıca bir konusunu teşkil etmesi bakımından, Uluslararası Kuşları Koruma Konseyi (ICBP) ve Uluslararası Su Kuşları Araştırma Bürosu (IWRB) da bu toplantının sorumlu iştirakçileri arasına katılmıştır.

Adı Geçen Teşekküllerin Mahiyeti:**(IUCN) Uluslararası Tabiat ve Tabiat Kaynaklarını Koruma Birliği:**

Bu birlik, 1948 yılında kurulmuş olup, Merkezi İsviçre'nin Morges şehrinde yer almaktadır. Uluslararası bağımsız bir teşekkül olup, üyeleri arasında Hükümet Daireleri, özel müesseseler ve Uluslararası teşekküller bulunmaktadır.

IUCN'ın gayesi, tabiat ve tabiat kaynaklarının insanlığın ekonomik ve sosyal refahını sağlayacak bir şekilde düzenlenmesini ve yönetilmesini temin edecek tedbirleri almak, geliştirmek, desteklemek ve bu tedbirleri Uluslararası bir seviyeye ulaştırmak suretiyle Dünya tabiat kaynaklarından kültürel, ilmi, ekonomik ve sosyal bakımlardan azami bir şekilde faydalanmayı sağlamaktır. Bu maksat ve çerçeve içerisinde çalışmalarını organize etmek üzere IUCN, «ekoloji, eğitim, Millî Parklar ve canlılar» olmak üzere dört komisyon halinde faaliyet göstermektedir. Bu komisyonlardan birisi olan IUCN'ın ekoloji komisyonunun, Peyzaş plânlama, su ve toprak muhafazasının ekolojik etkilerinin tetkiki, kimyasal kontrolün ekolojik yönden tetkiki ve ekolojik araştırmalar adları altında 4 komitesi

mevcuttur. Bir de muhafaza ile ilgili mevcut mevzuatın analizlerini yapmak ve değerlerini ortaya koymak suretiyle bunların daha iyi bir düzen içerisinde işlenmesini sağlayıcı tavsiyelerde bulunmak üzere birliğe yardımcı bir rolü olan mevzuat ve idare komitesi bulunmaktadır. Böylece IUCN'nin Ekoloji Komisyonu, hava, su, toprak, bitkiler, hayvanlar ve insanlar arasındaki ilişkilerle ilgilenmekte, çevrede ve ekolojik sistemlerde değişiklikler meydana getirebilecek politikayı izlemekte, bu maksatlar için yapılacak olan ilmi ve teknik toplantıları teşvik etmekte ve korumanın ekolojik yönleri hakkında ilgili Hükümet ve mercilere, talep vukuunda teknik tavsiyelerde bulunmaktadır.

(ICBP) Uluslararası Kuşları Koruma Konseyi:

Bu teşekkül 1922 yılında kurulmuş olup, merkezi Londra'dır. Bu konseyin kuruluş gayesi ve ulaşmak istediği hedefler şunlardır:

1 — Yabani kuşların tabiatın türler arasında sürekli bir şekilde düzenlemeye çalıştığı dengeyi koruma bakımından büyük bir önemi vardır. Ayrıca kuşlar, bilimsel araştırma açısından, insanlara estetik etkide bulunmaları yönünden, besin maddesi temin etmeleri ve zararlı böcekleri imhada biyolojik bir faktör olmaları bakımından ve nihayet bir açık hava sporunu teşvik etmesi gibi sebepler dolayısıyla önemi haiz bir konu teşkil etmektedir.

2 — Dünya üzerindeki kuş sayısı, bilgisizlik, egoistlik ve aşırı ihtiras gibi zararlı etkilerle hızla azalmakta ve bunun bir sonucu olarak da bazı nadir türler tamamiyle yok olma durumuna gelmektedir. Bu hazine akibete son vermenin yol ve imkânlarını araştırmak ve alınacak tedbirleri Uluslararası ölçü ve seviyede sağlamak.

3 — Besin maddesi temin etmek ve avlanma ihtiyacını karşılamak maksadıyla av kuşlarının miktarını arttırmak, biyolojik mücadelede faydaları olan yabani kuşların miktarlarını belirli bir seviyede muhafaza etmek ve bu kuşların yaşama muhitleri ile ilgili biyotoplarını etüd etmek gibi hususlar bu konseyin çalışma alanını ve konusunu teşkil etmektedir.

(IWRB) Uluslararası Su Kuşları Araştırma Bürosu:

Bu teşekkül, Uluslararası kuşları koruma konseyininin 1954 yılında yaptığı Milletlerarası toplantısında teklif ettiği tavsiye üzerine kurulmuş olup, genel merkezi Fransa'nın Tour du Valat şehridir.

Kuruluş Gayeleri :

1 — Her ülkede su kuşlarını ilgilendiren kanunların, ICBP'nin Millî Seksiyon Başkanlarıyla istişare etmek suretiyle detaylı bir şekilde dokümantasyonunu hazırlamak, gerekirse bu hususta kanun çıkarılmasını teşvik etmek ve uygulanması hakkında tavsiyelerde bulunmak,

2 — Çeşitli ülkelerde genellikle su kuşları türleri ile ilgili araştırmaları teşvik etmek ve bunların korunması ile ilgili bilgi ve dokümantasyonu toplamak,

3 — Su kuşları sayımını teşvik etmek, sayım tarihleri, organizasyon şekilleri v.s. gibi bilgilerin tevziinde bir merkez vazifesini görmek ve çeşitli ülkelerin hazırlayıp büroya gönderdikleri sonuçları koordine etmek,

4 — Su kuşlarının korunması ve bu hususta yapılacak olan istişari ve tavsiyelerle ilgili bilgilerin sağlanabileceği Uluslararası bir merkez olmak.

MAR Projesi : Bataklık ve sulak arazilerin amenajmanı ve korunması konusunda Uluslararası IUCN, ICBP birlikleri ve IWRB Bürosu tarafından 12-16 Kasım 1962 tarihinde Fransa'nın Camargue şehrinde müştereken tertiplenen bir konferans neticesinde tespit edilmiş bulunmaktadır.

MAR Projesinin Gayeleri :

1 — Bataklık ve ıslak sahaların çevresel önemini belirten geniş ölçüde bir tebliğ hazırlamak ve bu bildiriye en yaygın bir şekilde duyurmak,

2 — Uluslararası önemi haiz bulunan turbiyer, bataklık ve diğer ıslak sahaların envanterini ve sınıflandırılmasını yapmak,

3 — Bataklık ve sulak sahaların korunması ile elde edilecek faydalı sonuçları tespit etmek ve bu amaca ulaşmak için gerekli olan ekonomik ve bilimsel imkânları araştırmak,

4 — Yapılacak araştırmalarla korunması uygun görülen bataklık ve sulak sahaların çevrelerinde bulunan ve bir tampon vazifesini göreceği olan arazinin özelliğini tayin etmek,

5 — Sulak sahaların arazi kullanma prensip ve metodlarına göre amenejesini yapmak ve bunlardan çeşitli şekillerde faydalanma imkân-

larını tespit etmek, kuvvetten düştükleri görülen bu gibi sahaları restore etmek ve buna ait esasları ve imkânları araştırmak,

6 — Korunması uygun görülecek olan sahalar için gerekli olan hukukî ve idari esasları tespit etmek,

7 — Uluslararası önemi haiz oldukları tespit edilen turbiyer, bataklık ve ıslak sahaların korunmalarını temin için gerekli teknik yardımını sağlamak.

Buna göre MAR Projesi ile ilgili çalışmalar ve araştırmalarda ilk iş olarak Ornitolojik bilgilere dayanan listelerle ekolojik araştırmalara istinat eden listeler hazırlanmaktadır.

Toplantının 9 Ekim öğleden evvel yapılan açılış oturumunu takip eden öğleden sonrası toplantısında ana konulardaki tebliğler sunulmuş ve bu meyanda:

1 — Köyişleri Bakanlığı Toprak-Su Genel Müdürü Naki Üner (Tabiatın muhafazası bakımından toprak ve su meseleleri),

2 — Orman Genel Müdürlüğü Ağaçlandırma Dairesi Başkam Nurrettin Türköz (Türkiyede tabiat kaynaklarından ormanların bakım ve ıslahı),

3 — IUCN'in Ekoloji Komisyonu Başkan Vekili Dr. J.B. Cragg (Muhafaza teorileri ve tatbikatları),

4 — IUCN'in Başkan Vekili, Uluslararası su kuşları araştırma bürosu ve MAR Projesi Direktörü Dr. L. Hoffmann da (MAR Projesinin prensipleri ve gayesi, projenin Yakın ve Orta Doğu Rejyonlarındaki önemi) üzerinde konuşmuşlardır.

Toplantının 10.Ekim.1967 sabahki teknik oturumunda: Tipik muhafaza problemlerine örnek olacak Türkiye'deki ıslak sahaların amenajman ve gelişmeleri gözden geçirilmiş ve bu konuda:

1 — Devlet Su İşleri (DSİ) Teknik Müşaviri Ahmet Varışgil'in (Türkiye'de Islak Sahaların Şumulu, Kullanma Şekilleri ve Bu Husustaki Mevzuat),

2 — Orman Genel Müdürlüğü Teknik Müşaviri Dr. Hasan Selçuk'un (Türkiye'de Arazi Kullanmada Ekolojik Esaslar) konulu tebliğleri müzakere edilmiştir.

Bunu müteakip muhafaza problemleri ile ilgili olarak sunulan yar-

dımcı tebliğler dinlenmiştir. Bu meyanda yerli ve yabancı konuşmacılar tarafından :

«IWRB ve MAR Komisyonu tarafından Türkiye hakkında hazırlanan ilk rapor» (Dr. J. Szijj ve H.H.Heekstra)

«Türkiye'deki ıslak sahalarla su kuşları problemlerine 10 senelik bir bakış» (W.H.M. Wilkinson)

«Batı anadolu ıslak sahalarında ilkbahar ve yaz müşahadeleri» (R. F. Porter)

«Manyas Kuş cenneti Milli Parkının özel problemleri» (D.Lea)

«Türkiye'nin su kuşları kışlama yeri olarak önemi» (G.L. Atkinson-Willes)

«Türkiye'deki su kuşları ve ıslak sahalar hakkında rapor» (N. Turan)

«Manyas gölü ve civarına genel bir bakış» (T. Gürpınar).

Konulu tebliğler sunulmuştur.

Öğleden sonraki ve 11. Ekim öğleden evvelki oturumlarda, rejyonun, Türkiye'nin dışındaki diğer memleketlerdeki ıslak sahaların mukayeseli olarak durumlarının mevsimsel değişmelere ve su kuşlarının durumlarına göre gözden geçirilmesi konusu üzerindeki yardımcı tebliğler görüşülmüştür. Bu meyanda:

«Islak sahaların ve su kuşlarının İran, Afganistan, Irak ve Pakistandaki durumu» (C.D.W. Savage)

«Güney Batı İran'ın Niriz havzasındaki ıslak sahalar üzerinde bazı müşahedeler» (Lindon Cornwallis)

«İran'ın Niriz gölünün hidrolojisi» (Dr.H. Löffler)

konulu tebliğler sunulmuştur.

11. Ekim öğleden evvel ve öğleden sonraki oturumlarda:

Rejyon içindeki kuluçka yerleri ve rejyon dışından göç eden ve kışlayan, menşeleri rejyon dışında olan kuş popülasyonu'nun devamlı hasıla ve verimlilik problemleri ile özellikle tarımdaki inkişaflarla, turistlerin tesiri ile, gıda temini veya sportif maksatlarla yapılan işletmecilikler ile muhtelif maksatlar için yapılan ıslah ameliyelerindeki aykırılıklar, sıhhatin korunması için alınan tedbirler, regreasyon sure-

tiyle beşeriyetin ıslak sahalar üzerinde meydana getirdiği etkiler gözden geçirilmiş ve bu meyanda yardımcı tebliğler olarak:

«İran Rezaiyeh gölü ekolojik etüdüleri» (C.D.W. Savage)

«Batı Sibirya ve Kazakistanda su kuşlarının durumu»

(Dr. Y. A. Isakov)

«Manyas gölünde kuluçkalıyan türlerin halkalanma neticeleri»

(Dr. C. Kosswig)

IUCN'nin «Kolayca paraya çevrilen madde» konulu 5 no.lu yayını,

«Türkiye turizmde av hayvanları ve avcılık» adlı yayının İngilizce özeti» (Orman Genel Müdürlüğü)

«Kuzey İran'da su kuşçuluğu» (C.D.W. Savage)

«Birleşik Amerika'da Nutria (Kunduz) hakkında rapor» (Birleşik Amerika Sportif Balıkçılık ve Yaban Hayatı Bürosu tarafından hazırlanmıştır.)

«Regreasyon aktivitesinin sulardaki hayat üzerindeki etkileri»

(Dr. M. F. Mörzer - Bruyns)

«Kuzey İran'da pazar satışları için su kuşları avcılığı» (Eskandar Firouz)

konulu tebliğler müzakere edilmiştir.

12. Ekim öğleden evvel ve öğleden sonraki oturumlarda: Özel durum arzeden ıslak sahalar ve kuş türleri üzerindeki araştırmalar dahil olmak üzere, kanunî, teknik ve idari işler konusundaki tebliğler üzerinde görüşülmüştür. Bu meyanda yardımcı tebliğler olarak:

«Rejyondaki ıslak sahalarda muhafaza yerlerinin tesisi lüzumu»

(C.D.W. Savage)

«Meriç deltası amenajman plânı» (G. Müller)

«Konu ile ilgili olarak rejyon dahilindeki memleketlerde IWRB tarafından toplanan mevzuatın özeti»

«Hazar Denizi kıyısındaki Pahlavi şehrinin Mordab Lagünü»

13-16 Ekim günleri, toplantının arazi ve sulak bülgelerinin tetkikine tahsis edilmiştir.

13 Ekim günü Ankara'dan hareket edilerek Polatlı, Yassıhöyük — Sivrihisar yoluyla Sivrihisar'a 18 Km. mesafede bulunan ve Sakarya nehri bölgesindeki Balıkdanı sulak sahasına gelinmiştir.

Bu sulak sahada mevsim icabı kuş kolonilerine rastlanmamış ve sadece grup halinde uçuşan Pelikanlar görülmüştür. Ancak, yapılan açıklamaya göre sahanın Manyas Kuş Cenneti gibi bilimsel yönden bir araştırmaya tabi tutulmadığı bununla beraber sulak saha, hayvan faunası bakımından çok zengin ve verimli olduğu anlaşılmıştır. Balıkdanı sulak sahası kışın donmamaktadır. Saha ve civarında tür ve miktar bakımından zengin yaban ördeği, yaban kazı, toy, bekasin, çulluk, bıldırcın, memelilerden porsuk, susamuru, yaban kedisi ve hatta Muflon'un mevcut olduğu bölgenin sakinleri tarafından ifade edilmiştir.

Yerli ve yabancı bazı avcılara ait bu bölgede iki kulübenin mevcut olduğu ve av mevsiminde her bir avcının 500-600 civarında çeşitli hayvan vurduğu söylenmiştir.

Balıkdanı bölgesi usulü gereğince bir muhafaza altına alındığı takdirde gerek ilim adamları, gerekse avcılarve bölge sakini köylüler için çok verimli bir kaynak teşkil edeceği kanaatine varılmış ve bu hususta ilgililerin dikkati çekilmiştir.

14. Ekim günü Bursa'dan hareket edilerek Apolyont gölünün Ulubat Seddine gelinmiştir.

Mahallinde verilen izahata göre: Mustafakemalpaşa çayı tarafından beslenen ve dere ve denizle irtibatı bulunan bu gölde sazan, yayın, turna ve tatlı su kefalı gibi balık türleri ile karides'in bol miktarda bulunduğu, ayrıca kuş bakımından da zengin olup, gölde çok miktarda deniz kırlangıçlarına büyük koloniler halinde rastlandığı; kızkuşu, yabankazı, tepeli pelikan, uzunbacak, kılıç gagalı = Avocet kuşu ve bir takım yağmurcunların ilkbahar ve yaz başlarında buralarda bulunduğu anlaşılmaktadır.

Aynı gün Manyas Kuş Cenneti Millî Parkında incelemeler yapılmıştır. 1959 yılında Bakanlar Kurulu kararıyla Millî Park olarak tefrik edilen ve Orman Genel Müdürlüğüne bağlanmış bulunan Manyas Kuş Cenneti, Manyas gölünün kuzey doğu kıyısında yer almakta ve 52 hektarlık, bir saha işgal etmektedir. Sahanın 150.00 dekarlık kısmı söğüt ağaçlarıyla kaplı bulunmaktadır. Millî Parkta bugüne kadar Orman Genel Müdürlüğü tarafından yapılan çalışmalar neticesinde 520 dekarlık alanın 267 dekarı hazine devrile tapusu alınmış, 260 dekarlık kısmı da şahıslara ait olduğundan istimlâk muamelelerine halen devam edilmek-

tedir. Parkın müze ve bekçi binaları 1961-1962 yıllarında yaptırılmıştır. Hazineden alınan 267 dekar arazi tel örgü ile çevrilmiştir. Tapusu alınan sahaya 2000 kavak, 5800 söğüt, 520 çınar, 3150 dışbudak olmak üzere 11.470 adet ağaç dikilmiştir. İzmit Kavakçılık Enstitüsünce yabancı ve hızlı yetişen türlerden olmak üzere 864 adet Salisetum tesis edilmiştir. Ziyaretçilerin gezdirilmesini sağlamak üzere iki adet sandal alınmıştır. Kuşların tahnit edilerek teşhir edilmesi için büyük bir camekân yaptırılmıştır. Milli Park'a bir giriş kapısı konulmuş, Milli Park levhaları astırılmış, Piknik sahaları yaptırılmıştır. Tahnit edilen kuşlar teşhire konmuştur.

Köylülerin her yıl kurdukları panayır sahası emniyet mülâhazasıyla Milli Parkın dışına çıkarılarak İdarece bu maksatla ağaçlandırılmış olan bir kısma alınmıştır. Milli Park sınırları içerisinde avlanma ve saz kesme işleri yasaklanmış ve bunun müsbet bir tesiri olarak Kuş Cennetini terkeden Kuş çeşitlerinin tekrar gelmeye başladıkları, ördeklerin de devamlı olarak sahada kaldıkları görülmüştür.

Müze binasında bir kitaplık tesis edilmiş ve kuşların büyük boy resimleri müze binasına asılmıştır.

Müze binasının etrafındaki 12.423 metre karelik bir saha toprakla doldurulup, etrafı pere kaplama duvarla çevrilmek suretiyle su baskınından kurtarılmıştır.

Bununla beraber başta Milli Park Kanununun bir an evvel çıkarılarak bununla ilgili kuruluşların tamamlanması bakımından yapılacak olan daha bir çok işlerin mevcut olduğu Bandırma Orman İşletmesi Müdürlüğü ve Kuş Cenneti Milli Park Bölge Şefliğince hazırlanan raporda açıklanmış ve delegelere bu hususlarda bilgi verilmiştir. Orman Genel Müdürlüğü tarafından İngiltere Kuşları Koruma Cemiyetinin Üyelerinden Mr. Lea'ye de sahada inceleme fırsatı verilmiş ve kendisi delegelere görüş ve düşüncelerini tatbikat günü şifahi olarak bildirmiştir. Koruma tedbirlerinin arttırılması ve daha entansif bir çalışmanın yapılması tavsiyelerini ihtiva eden bu görüş, yabancı delegelerce de tasvip edilmiştir.

Kuş Cenneti Milli Parkı hakkında bugüne kadar çok çeşitli yerli ve yabancı ilim adamları ve mütehassısların görüşleri mevcut olduğundan bunların telif edilmesi ve nihai bir sonuca bağlanması işi, Mr. Lea ile Manyas Kuş Cennetinin yerini 1938 yılında keşfederek bu saha üzerinde uzun yıllar çalışmış bulunan Prof. Dr. C. Kosswig'e verilmiştir.

Manyas Kuş Cenneti Milli Parkı ve çevresinde bugüne kadar çe-

şitli kanallardan ve yönlerden yapılan incelemeler ve tespitler sonucunda gölde çok miktarda canlıların yaşadığı, göl kenarlarının özellikle suların çekildiği yerlerin zengin bir vejetasyona sahip bulunduğu; Kuş Cenneti ve çevresinde özellikle Şubat ayı başlarından Temmuz ayı ortalarına kadar birçok kuşların barındığı, kuluçkaya yattığı görülmüştür.

Netice olarak Türkiye'nin İlk kuş rezerv sahası olan Manyas Kuş Cenneti Milli Parkının eğitim ve araştırma gayelerine hizmet edebilecek ideal bir yer olduğu, sahanın Ornitolojik niteliğinin emsalsiz bulunduğu, idame ve geliştirilmesi için mutlak surette korunması gerektiği sonucu, Uluslararası teşekkülün mütehassıs delegeleri tarafından bir kere daha teyiden tekrar edilmiştir.

Toplantının kapanış oturumu İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Kerim Erim Anfisinde yapılmıştır.

IUCN'nin Başkan Vekili ve Uluslararası Su Kuşları Araştırma Bürosu ve MAR Projesi Direktörü Dr.L. Hoffmann'ın Başkanlığında yapılan bu oturumda İstanbul Valisi Vefa Poyraz ve Fen Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Lütfi Biran toplantının ve alınacak olan sonuçların sosyal, ekonomik ve ilmi önemine değinen konuşmalarından sonra IUCN Ekoloji Komisyonu Sekreteri Sir. Hugh Elliott tarafından hazırlanan ve MAR Projesinin rejyonda tatbikatının sağlanması hususunda teknik toplantının tavsiyelerini ihtiva eden rapor taslağı okunarak delegelerin tasvibine sunulmuştur.

Raporun maddeleri üzerinde yapılan görüşmeler sonunda alınan kararlar özet olarak aşağıda verilmiştir.

1 — Mevzu tabii kaynaklardan ve ıslak sahalardan faydalanmak için verilecek olan kararda bu kaynakların çevresinde yaşayan insanların faydalanması hususu esas alınmalı ve bunun için de önce ekonomik yönden bir inceleme yapılmalıdır.

2 — Islak sahalara teknil bataklıklar, sığ sular, tatlı sular, sahil içindeki ve sahil boyundaki sahalara girmektedir. Bu gibi sahalaların derhal ve acilen korunmaya muhtaç kısımları mevcuttur. Bunlar muhafaza altına alınmadığı takdirde önemi büyük olan bir çok değerler kayba uğrayabilir. Servet ve potansiyel kaybının telâfisi ise çok zaman ve maddi külfet ihtiyacını gerektirir.

3 — Toplantı konusunu teşkil eden mıntakalardaki sahalar kurak bölgelerde bulunduğundan çevreleri bakımından özel bir önem taşımakta olup, prodüktiviteleri yüksek ve henüz bozulmamış bir durumdadırlar. Bu sahaların adları, sonradan verilecekse de bundan özellikle Türkiyeden Batı Pakistan'a kadar olan bölgeler kastedilmiş bulunmaktadır.

4 — Uluslararası Kuşları Koruma Derneğinde ve Rusya'dan gelen raporlardan anlaşıldığına göre Orta Doğu, su kuşlarının gerek göç, gerekse kışlama yerleri olması bakımından çok önemlidir. Alınan bilgiye göre bu mıntakalar, Dünyada nesli tükenmeye yüz tutan kuşların kuluçka yerleri olması bakımından da ayrıca özel bir önem taşımaktadır. Bu bakımdan bu mıntakaların acilen tedbir alınarak korunması gerekmektedir.

5 — Sahadan ekonomik bir zarara sebebiyet vermeden, fauna ve flora ziyana uğramadan yani tabii durumu bozmadan ve böylece yekdiğerine herhangi bir zarar getirmeksizin — iyi bir amenajman plânı tatbik etmek suretiyle — azami ekonomik faydalanmayı sağlamak mümkündür.

6 — Bir ıslak saha amenajmanı, o mntakanın arazi kullanma politikasına uygun olmalıdır. Islak sahanın muhafazası için en faydalı ve emin yol, o bölgeyi mıntakalara ayırmak ve bu yere de mevcut ıslak sahalarında acilen korunması gerekli kısımları tespit etmektir. Tabii kaynakların muhafazası prensipleri gerektiği takdirde avlanmayı, bahkçılığ, otlatmayı ve eğlence faaliyetlerini ya kısıtlar veya tamamen kaldırabilir. Ekolojik bakımdan önemli olan husus, korunması yönünden önemli bulunan sahalar arasında bir bölgeleme şeklinin tatbikidir.

7 — Bir ıslak sahadan çok yönlü faydalanmaya ait çalışmalar sadece tabii ıslak sahalara değil aynı zamanda sun'i şekilde tesis edilmiş olan ıslak sahalara da yöneltilebilir. Nitekim, sun'i şekilde insan eliyle tesis edilmiş olan sun'i barajlar ve rezervuarlardan — iyi ameneje edildikleri takdirde — sadece insanlık için değil aynı zamanda yaban hayatı, av su kuşları bakımından da faydalar sağlanabilir.

8 — Fauna ve flora bakımından yeni türlerin ithal edilmesi konusunda ihtiyatlı bir şekilde hareket edilmelidir. Bunlar arasında örneğin Kunduz gibi hayvanların ithalinde etrafı bir araştırmanın yapılması lâzımdır.

9 — Tedbirlerin alınmasında sadece teknik metodlar ve tavsiyeler yeterli değildir. Islak sahaların korunmasında efkârı umumiyenin ve kamu oyunun da önemli bir yapı olacağı unutulmamalıdır.

10 — Bir memlekette ıslak sahaların kullanılmasına başlamadan önce o işte mahalli halkın bilfiil karar vermesini sağlamak lâzımdır. Bunun için de biyoloji eğitimiyle meşgul olan öğretim üyelerinin, avcılarının balıkçıların düşünce ve mütalâaları alındıktan sonra karar safhasına geçilmelidir. Ancak bu şekilde hareket edildiği takdirde halkın desteği sağlanabilir. Bu hususta kitle metodlarından olan Radyo, Televizyon ve diğer neşriyat imkânlarından da faydalanmak lâzımdır.

11 — Islak saha üzerinde yapılacak olan araştırmaların devam ettirilmesi lâzımdır. Bu konudaki çalışmalarda hukuki ve eğitimle ilgili hususların düzenlenecek olan raporlarda ayırılması gerekir.

Uluslararası Kuşları Koruma Bürosuna gönderilecek olan raporda yer alacak olan teknik tavsiyeler:

1 — Uluslararası teşkilâtın müşterek bir çalışması olarak ortaya çıkmış bulunan MAR Projesine, Orta Doğu Memleketleri ıslak sahalarının ilâvesi ve bu ıslak sahaların bir listesinin yapılp neşredilmesi teklif edilmektedir. Bu bakımdan rapora ek listede adları yazılı ıslak sahaların isimleri ve özellikleri belirtmek suretiyle ilgili Hükümet Daireleri, özel teşekküller ve şahıslara dağıtılmak üzere yayınlanması tavsiye edilmektedir.

Ek listede bulunması lâzım gelen hususlar: Önemli ıslak sahaların Listesi, isimleri, bu sahaların tarifi, özellikle Türkiye bakımından önemi olan ıslak sahaların kısaca bildirilmesi. Bu listeler arasından seçilecek olan ıslak sahaların muhafazası için ne gibi tedbirlerin alınması lâzım geldiği tavsiye edilecektir.

2 — Söz konusu ıslak sahalar üzerinde bilimsel araştırmalar yapılması ve bu meyanda bilumum ekonomik değerler gözönünde tutularak bu incelemelerin yürütülmesi ve bunu yaparken Milletlerarası ekoloji gurubu ile işbirliği yapılmak suretiyle sıkı bir irtibatın kurulması tavsiye edilmektedir.

Bu incelemeler yapılırken Milli Komitelerin faaliyete geçmesi ve alt komitelere ayrılarak toprak muhafazası, toprak produktivitesi, tatlı su-

lardan verimli bir şekilde faydalanma, av su kuşlarının türlerinin araştırılması ve bunların muhafazasına ait tedbirler, arazinin ameneje edilmesi, ekolojik şartların tetkiki gibi hususların ayrıntılı olarak işlenmesi gerekmektedir. Diğer taraftan incelemeler yapılırken Üniversitelerle sıkı bir işbirliğinin sağlanması ve böylece ıslak sahalar üzerindeki araştırmaların çevresel ve özel araştırmalar yapılmak suretiyle bir bütün olarak meydana çıkarılması tavsiye edilmektedir.

3 — Yapılacak olan tavsiyelerin başarı sağlamasını temin ve konunun önemi bakımından alâkalı Hükümetlerin konu ile yakinen ilgilenmesi ve böylece teşvik eder mahiyetteki bir politikanın takip edilmesi, özellikle halkalama ve su kuşlarının muhafazası işlerinde Hükümetlerin yardımı şiddetle tavsiye edilmektedir.

Islak sahalardan çok yönlü bir faydalanma bahis konusu olduğundan Üniversiteler ve Hükümetle işbirliği yapılmasının büyük önemi vardır. Bu işbirliğine, tabii kaynakların muhafazası ile ilgili bulunan cemiyetlerin de katılması çok yerinde görülmekte ve tavsiye edilmektedir.

İşbirliğinin Uluslararası çapta olması gerekmektedir. Bu işbirliği özellikle kuş sayımı işinde lüzumlu bulunmaktadır. Halkalamanın ihtisas sahiplerince yapılması tavsiye edilmelidir.

4 — Islak sahalarda üzerinde araştırma yapmak üzere Türkiye'de bir araştırma merkezinin kurulması tavsiye edilmektedir. Böyle bir araştırma merkezinin üç amacın gerçekleştirilmesinde rolü bulunacaktır.

1) Islak sahalarda üzerinde yapılacak araştırmalarla bölgenin jeolojisi, toprak özelliği, bitkisel ve hidro biyolojik potansiyeli meydana çıkarılacak ve bunu yaparken Üniversite, Hükümet ve özel şahıslarla sıkı bir işbirliğinin sağlanması mümkün olacaktır.

2) Gerek geçmişte ve halde gerekse gelecekte yapılmış ve yapılacak olan dokümentar araştırmaların bir araya toplanması suretiyle genel ve toplu bir bilgi elde edilmiş olacaktır.

3) Böyle bir araştırma merkezinin kurulması ile Uluslararası teşekküllerle işbirliği sağlanacak ve dışarıdan mütehassıslar getirtmek ve Türkiyeden dış memleketlere eleman göndermek imkân dahilinde gerektir.

Yapılacak yardımlarla öğretmen ve öğrenci seviyesinde mübadeleye dayanan bir işbirliği de sağlanmış olacaktır.

5 — Manyas gölü ve civarında yapılmış olan işler ve faaliyet tebrike şayan görülmüştür. Yapılacak olan bazı tavsiyeler meyanında: Av kuşlarının türlerinin çoğalmasına yardım edeceği ve arabaların park yapmasınave eğlence yeri olarak seçilmesine mani olacağı düşüncesiyle mevcut binalarla balıkçıl kuşlarının yuvalarının bulunduğu yerlerin arasının ilgin gibi ağaççıklarla ağaçlandırılması; regreasyon ve eğitim amacıyla bazı kuşların kanat tüylerinin kesilerek uçmalarına mâni olunmak suretiyle etüd edilmelerinin sağlanması; regreasyon sahası ile eğitim sahası arasında 1 km. likbir mesafenin bulunması gibi teklif ve tedbirler bulunmaktadır. Ayrıca çevredeki köylülerin kuşları muhafazasını emniyet altına almak bakımından bir miktar faydalandırılması hususu da gerekli görülmüştür.

«Bu madde görüşüldüğü sırada Milli Parklar ve Eğitim Dairesi Başkanı Zekâi Bayer, Manyas Kuş Cenneti Milli Parkının 52 hektarlık sahasını kapsıyacak bir şekilde eğitim, araştırma ve yuvalama bölgelerinin tefriki suretiyle detaylı bir plânın Mr. Lea tarafından hazırlanacağını bildirmişdir.»

6 — Meriç deltası hakkındaki tavsiyeler: Türk ve Yunan Hükümetlerinin ilgileri bu sahada toplandığından İpsala'nın güney bölgesinde bir barınak refüj meydana getirilmesi tavsiye edilmektedir.

Beili bir yeri muhafaza altına alıp, avlanmanın yasaklanması, diğer bir bölgede kontrollü ve belirli bir zamanda avlanma faaliyetinin yürütülmesi, türleri azalan hayvanlarının bir muhafaza sistemine tabi tutulması lâzımdır.

Bu tavsiyelere, Meriç deltası üzerinde etüd yapan Mr. Müller'in tavsiyeleri de eklenecektir.

7 — İnanla ilgili olarak Şiraz Üniversitesiince ve diğer teşekküller tarafından ortaya çıkarılmış bulunan gerçeklerin Hükümet tarafından acilen tatbiki ile Persia gölü ve Mahassa bölgelerinin Flamingo ve Pelikanlar bakımından önemi dolayısıyla muhafaza altına alınmaları ve bu sahalarda barınaklar tesis edilmesi tavsiye edilmektedir.

Bunu müteakip oturum, Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti 2 nci Başkanı Zekâi Bayer'in kapanış konuşması ve Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti ve Organizasyon Komitesi Başkanı Hasan Asmaz'ın delegelere teşekkürlerini bildiren sözleri ile sona erdi.



Sonuç : IUCN Ekoloji Komisyonunun ıslak sahaların korunması ile ilgili teknik toplantısı, memleketimiz yönünden faydalı kararların alınması suretiyle başarılı bir şekilde sonuçlanmıştır.

Yurdumuzda mevcut sulak sahalardan çok yönlü bir faydalanmayı imkân dahiline koymak üzere bu sahaların MAR Projesinde yer almasının ön görülmesi ve memleketimizdeki ıslak sahalar üzerinde araştırmaların yapılmasını sağlayacak olan bir Araştırma Merkezinin Türkiye'de kurulması hususunun tavsiyeler arasında yer alması, toplantının yurdumuz bakımından alınan en verimli ve hayırlı kararlarını teşkil etmiş bulunmaktadır.

IUCN Ekoloji Komisyonu teknik toplantısının memleketimizde yapılmasını sağlamak üzere büyük gayretler sarfeden Türkiye Tabiatım Koruma Cemiyeti İdare Heyetini bu başarısından dolayı tebrik etmek bir hak tanırılık vazifesidir.